

**Deficyty
badań śląskoznawczych**

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 2798

Deficyty badań śląskoznawczych

pod redakcją
Marka S. Szczepańskiego, Tomasza Nawrockiego,
Andrzeja Niesporka

Redaktor serii: Socjologia
Wojciech Świątkiewicz

Recenzent
Michał Lis

Publikacja będzie dostępna — po wyczerpaniu nakładu —
w wersji internetowej:

Śląska Biblioteka Cyfrowa
www.sbc.org.pl

Spis treści

Zamiast wstępu (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	11
Místo úvodu (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	13
Instead of introduction (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	15

Część pierwsza

Deficyty, deficyty, deficyty...

W kręgu podstawowych obligacji badawczych

Marek Czapliński Najpilniejsze deficyty śląskich badań historycznych	19
Zdeněk Jirásek „Deficyty” w czeskich badaniach historycznych Śląska	31
Ewa Chojecka Śląsk — ziemia nieznaną? Białe plamy, tematy tabu, niedostatki metodologiczne w badaniach nad Śląskiem	39
Krzysztof Biliński Deficyty badań śląskoznawczych w zakresie literaturoznawstwa	47
Jolanta Tambor O potrzebie szerszych badań nad współczesną śląszczyzną	57
Janina Hajduk-Nijakowska Deficyty w zakresie badań współczesnego folkloru śląskiego	67

Andrzej Klasik, Florian Kuźnik Deficyty badań regionalnych na Śląsku	85
Krystian Heffner Deficyty badań śląskoznawczych w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej	93
Wojciech Świątkiewicz Deficyty badań w zakresie socjologii	117
Irena Bukowska-Floreńska Stan i potrzeby etnologicznych badań śląskoznawczych	132
Aleksandra Trzcielińska-Polus Deficyty badań śląskoznawczych w zakresie nauk politycznych	151
Andrzej Niezabitowski Badania architektury na Śląsku w perspektywie architekturoznawstwa	158

Część druga

Deficyty — glosy

Anna Czerner, Elżbieta Nieroba Cenne a niedoceniane. Korzyści z interdyscyplinarnego badania dziedzictwa kulturowego Śląska Opolskiego	171
Urszula Swadźba Czy istnieje specyfika Śląska? (Na przykładzie województwa śląskiego). Głos socjologa	186
Libor Martinek Perspektywy badawcze literatury i kultury polskiej mniejszości narodowej czeskiego Śląska Cieszyńskiego (Zaolzia)	197

Część trzecia

Identyfikacja deficytów

Zapis dyskusji (wybrane fragmenty)	205
Noty o Autorach	225

Obsah

Zamiast wstępu (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	11
Místo úvodu (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	13
Instead of introduction (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	15

První část

Deficity, deficity, deficity...

V okruhu základních vědeckých povinností

Marek Czapliński Nejdůležitější deficity slezských historických výzkumů	19
Zdeněk Jirasek „Deficity” v českých historických výzkumech Slezska	31
Ewa Chojecka Slezsko — neznámá země? Bílé skvrny, tabu, metodologické nedostatky ve výzkumu nad Slezskem v oblasti dějin umění	39
Krzysztof Biliński Deficity výzkumů nad Slezskem v oblasti literární vědy	47
Jolanta Tambor O nutnosti hlubšího výzkumu nad současnou slezštinou	57
Janina Hajduk-Nijakowska Deficity výzkumu v oblasti slezského folkloru	67

Andrzej Klasik, Florian Kuźnik	
Deficity výzkumů nad Slezskem v oblasti regionalních studií	85
Krystian Heffner	
Deficity výzkumů nad Slezskem v oblasti sociálně-ekonomického zeměpisu	93
Wojciech Świątkiewicz	
Deficity výzkumů v oblasti sociálních věd	117
Irena Bukowska-Floreńska	
Stav a zapotřebí etnologického výzkumu nad Slezskem	132
Aleksandra Trzcielińska-Polus	
Deficity výzkumů nad Slezskem v oblasti politických věd	151
Andrzej Niezabitowski	
Výzkum architektury na Slezsku v oblasti vědy o architektuře	158

Druhá část

Deficity — glosa

Anna Czerner, Elżbieta Nieroba	
Cenné a podceňované. Výhody z interdisciplinárního výzkumu kulturního dědictví Opolského Slezska	171
Urszula Swadźba	
Existuje-li specifikum Slezska? (Na příkladu slezského vojvodství). Sociologův hlas	186
Libor Martinek	
Výzkumné perspektivy pro literaturu a kulturu polské národní menšiny českého Těšínského Slezska (Zaolzie)	197

Třetí část

Identifikace deficitů

Záznam diskuse (fragmenty)	205
Informace o Autorech	225

Table of contents

Zamiast wstępu (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	11
Místo úvodu (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	13
Instead of introduction (<i>Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek</i>)	15

Part One

Gaps, gaps, gaps...

In the circle of the main research obligations

Marek Czapliński	
The most urgent gaps in Silesian historical studies	19
Zdeněk Jirásek	
“Gaps” in Czech historical studies on Silesia	31
Ewa Chojecka	
Silesia — an unknown land? White stains, taboo topics, methodological inadequacies in studies on Silesia within the history of arts	39
Krzysztof Biliński	
Gaps in Silesia studies within literary studies	47
Jolanta Tambor	
On the need to examine the contemporary Silesian language more thoroughly	57
Janina Hajduk-Nijakowska	
Gaps in studies within Silesian folklore	67

Andrzej Klasik, Florian Kuźnik	
Gaps in Silesian studies within regional studies	85
Krystian Heffner	
Gaps in Silesian studies within socio-economic geography	93
Wojciech Świątkiewicz	
Gaps in Silesian studies within sociology	117
Irena Bukowska-Floreńska	
The state and needs of ethnological Silesian studies	132
Aleksandra Trzcielińska-Polus	
Gaps in Silesian studies within the scope of political sciences	151
Andrzej Niezabitowski	
Studies on architecture in Silesia from the perspective of architecture studies	158

Part Two

Gaps — voices

Anna Czerner, Elżbieta Nieroba	
Precious though not appreciated. Advantages from an interdisciplinary research on the cultural heritage in Opole Silesia	171
Urszula Swadźba	
Is there a specificity of Silesia? (On the example of Silesian voivodship). A sociologist's opinion	186
Libor Martinek	
Research perspectives of literature and culture of the Polish minority of the Czech Cieszyn Silesia (Zaolzie)	197

Part Three

Gap identification

Discussion recording (fragments)	205
Notes on the Authors	225

Zamiast wstępu

Przedkładana Czytelnikom książka jest efektem konferencji „Deficyty badań śląskoznawczych”, która miała miejsce 2 marca 2009 roku w historycznej Sali Sejmu Śląskiego w Katowicach. Zorganizowana została przez Konferencję Rektorów Uniwersytetów Śląskich, Międzynarodowe Centrum Studiów Śląskich i Instytut Socjologii Uniwersytetu Śląskiego. Było to kolejne spotkanie poświęcone deficytom w badaniach śląskoznawczych, ale jeżeli poprzednia konferencja poświęcona była deficytom w badaniach historycznych nad tym regionem (przygotowana przez prof. zw. dra hab. Marka Czaplińskiego z Uniwersytetu Wrocławskiego), to marcowe spotkanie miało charakter interdyscyplinarny i poruszało problemy deficytów w różnych dziedzinach wiedzy (od historii, poprzez socjologię, aż po studia regionalne). Wygłoszono dziesięć referatów, a w dyskusji podniesiono próbę identyfikacji deficytów występujących na kolejnych polach badawczych. Organizatorom chodziło bowiem o holistyczne spojrzenie na region i dokonanie transgresji naukowej przez wykroczenie poza dyscypliny naukowe, które badacze Śląska uprawiają na co dzień. Konferencja miała stanowić pierwszy krok w kierunku podejmowania studiów interdyscyplinarnych nad Śląskiem. Śląskiem rozumianym jako wielki region w jego historycznych granicach z symbolicznymi rubieżami: od Görlitz w Republice Federalnej Niemiec po Opawę i Krnov (Karniów) czy dalej na wschód: Śląsk Cieszyński, zamykający ten region od strony Republiki Czeskiej. Takie pojmowanie Śląska zaważyło też na doborze referentów i zaproszonych gości, którzy reprezentowali wszystkie ważniejsze ośrodki naukowe Śląska (Katowice, Wrocław, Opole, Gliwice, Opawa, Ostrava). W ten sposób konferencja była realizacją kolejnego celu, jakim jest integracja środowiska badaczy i instytucji zainteresowanych Śląskiem.

„Deficyt” wedle *Uniwersalnego słownika języka polskiego PWN* to po pierwsze „brak dostatecznej ilości pieniędzy w budżecie państwa, przedsiębiorstwa itp. na pokrycie zaplanowanych wydatków”, po drugie zaś „niedostateczna ilość czegoś, niepokrywająca zapotrzebowania”. Autorzy prezentujący referaty i uczestnicy dyskusji różnie rozumieли pojęcie deficytu i przyjmowali różne strategie, które miały pokazać istniejące deficyty w danej dziedzinie badań. To, co ich łączyło, to troska o wydobycie problemów, teorii i metod badawczych, które dotychczas w badaniach Śląska były z różnych względów pomijane. Łączyła ich również świadomość, że deficyty w badaniach śląskoznawczych łatwiej przezwyciężyć, podejmując studia interdyscyplinarne, które nie tylko przekraczają granice poszczególnych dziedzin wiedzy, ale także łączą ośrodki leżące po różnych stronach granic wciąż jeszcze dzielących Śląsk.

Redaktorzy tomu dziękują wielu osobom i instytucjom wspierającym organizację konferencji. Szczególne podziękowania należą się władzom Uniwersytetu Śląskiego, referentom i uczestnikom marcowego spotkania. Konferencja nie odbyłaby się, gdyby nie organizacyjny wysiłek Pań: mgr Justyny Kijonki-Niezabitowskiej oraz mgr Barbary Lewickiej. Dziękujemy też Pani Agnieszce Michalskiej za to, że dyskusja o Śląsku mogła się toczyć przy tradycyjnym śląskim kołoczcu.

Katowice, wrzesień 2009

Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek

Místo úvodu

Tato kniha, kterou predkládáme čtenáři, je výsledkem konference „Deficity výzkumů nad Slezskem“, která se konala 2. března 2009 roku w historickém Sálu Slezského sněmu v Katowicích. Setkání organizovala Konference rektorů slezských univerzit, Mezinárodní centrum slezských studií a Ústav sociálních věd Slezské univerzity v Katowicích. Bylo to další setkání věnované deficitům ve výzkumu nad Slezskem, ale — pokud tématem předchozí konference (připravené prof. zw. dr. hab. Markem Czaplínským z Vratislavské univerzity) se staly deficity v historickém výzkumu nad tímto regionem, březnové setkání mělo interdisciplinární charakter a zabývalo se problémy deficitů v různých oblastech (od historie, společenských věd, do regionálních studií). Bylo předneseno deset referátů, a v diskusi se snažilo identifikovat deficity, které se vyskytují na ostatních vědeckých polích. Uspořadatelům šlo o holistický pohled na region a provedení vědecké transgrese ve výsledku překonání hranic vědeckých disciplin, kterými se každodenně zabývají vědci ve svém výzkumu nad Slezskem. Konference měla být prvním krokem k interdisciplinárnímu vědeckému přístupu k Slezsku, jenž je chapáno jakožto velký region ve svých historických hranicích se symbolických omezením: od Görlitz v Spolkové republice Německa po Opavu i Krnov (Karniów) nebo dále na východ po Těšínské Slezsko, které uzavírá tento region na straně České republiky. Takový pojem Slezska opodstatňoval výběr referentů a pozavných hostů, kteří reprezentovali všechny důležité vědecké střediska Slezska (Katowice, Wrocław, Opole, Gliwice, Opava, Ostrava). Tím způsobem uspořadatele konference dosahli dalšího cíle, kterým je integrace vědeckého prostředí a institucí, které mají zájem o Slezsko.

„Deficit“ — podle definice v *Uniwersalnym słowniku języka polskiego* PWN — je zaprvé „nedostatek nutného množství peněz v rozpočtu státu,

podniku atp. na krytí planovaných výdejů”, a podruhé je „nedostatečné množství něčeho, co neuspokojuje potřeby”. Autoři, kteří prezentovali své referaty a zúčastňovali se diskuse, různě chapali pojem „deficit” a volili různé strategie, který měly za úkol ukázat deficity, jež se vyskytují v té které vědecké disciplíně. To, co vědce spojovalo, byla starost o definování problémů, teorií a vědeckých postupů, které byly dosud opomíjené z různých důvodů ve výzkumech nad Slezskem. Spojovalo je také vědomí, že deficity ve výzkumu nad Slezskem je možné snaze překonat, pokud se zavedou interdisciplinární studia, které nejdne přesahují hranice jednotlivých vědeckých disciplin, ale také spojují střediska, které se nachází po obou stranách hranic, jež ještě pořád rozdělují Slezsko.

Redaktoři svazku tímto děkují osobám a institucím, které podporovaly organizaci konference. Zvláště děkují vedení Slezské univerzity, referentům a účastníkům březnového setkání. Konference by se nemohla konat bez organizačního úsilí paní: mgr. Justyny Kijonki-Niezabitowské a mgr. Barbary Lewické. Děkujeme také Paní Agnieszce Michalské za to, že diskuse o Slezsku se konala u tradičního slezského „kołocze”.

Katowice, září 2009

Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek

Instead of introduction

The very book constitutes the outcome of the conference „Gaps in Silesian studies”, called on 2 March 2009 in a historical Room of the Silesian Sejm in Katowice. The session was organized by the Conference of the Chancellors of Silesian Universities, International Centre of Silesian Studies and the Institute of Sociology of the University of Silesia. It was yet another meeting devoted to gaps in Silesian studies. As the topic of the previous conference (prepared by prof. Marek Czaplński from the University of Wrocław) covered gaps in historical studies on this region, the meeting in March was interdisciplinary in nature and dealt with gaps in various spheres of knowledge (from history and sociology to regional studies). 10 papers were delivered whereas the discussion made an attempt to identify the gaps appearing in other research areas. The organizers aimed at a holistic perspective on region and an academic transgression as a result of going beyond academic disciplines the researchers of Silesia examine on a daily basis. The conference was to constitute the first step in a direction of interdisciplinary studies on Silesia, understood as a huge region in its historical borders with symbolic frontiers: from Görlitz in the Federal Republic of Germany to Opawa and Krnov or further west to Cieszyn Silesia closing this region from the side of the Czech Republic. Such an understanding of Silesia also resulted in a choice of speech makers and guests who represented all important academic centres in Silesia (Katowice, Wrocław, Opole, Gliwice, Opava, Ostrava). In this way the conference organizers realized yet another aim, namely an integration of the circle of researchers and institutions interested in Silesia.

“A gap” — according to a definition in *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN* — is firstly „the lack of a sufficient amount of money in the

budget of the country, institution, etc. to cover all the planned expenses”, secondly “an insufficient amount of something to cover the demands”. The authors presenting their papers and taking part in a discussion understood the very notion differently and employed diversified strategies which were to show the gaps appearing in a given research area. What combined all the researchers was care about extracting the problems, theories and research methods that have so far been missed in the studies on Silesia for many reasons. Also, they were combined by the awareness that gaps in studies on Silesia are easier to overcome conducting interdisciplinary studies which do not only cross the borders of particular areas of knowledge, but also combine the centres on the opposite sides of the border still dividing Silesia.

The editors of this volume thank many people and institutions supporting the conference organization. Special thanks are given to the authorities of the University of Silesia, speech makers and participants of the March meeting. If it had not been for an organizational effort by Justyna Kijonka-Niezabitowska, MA and Barbara Lewicka, MA, the conference would not have been possible to take place. We also thank Agnieszka Michalska for making it possible to organize discussions on Silesia by the traditional Silesian „kołocz”.

Katowice, September 2009

Marek S. Szczepański, Tomasz Nawrocki, Andrzej Niesporek

Noty o Autorach

Biliński Krzysztof, prof. dr hab., badacz literatury polskiej, Uniwersytet Wrocławski. Główne zainteresowania: literatura polska doby romantyzmu i modernizmu, semiotyka, teoria literatury oraz literatura śląska. Publikacje książkowe (autorskie i opracowania): *Literackie przejawy modernizmu katolickiego w Polsce*. Gdańsk 1994; *Książka modernistycznego przełomu. W 100-lecie Młodej Polski na Śląsku*. Katowice 1998; *Biblia i historiozofia. „Kordian” jako synteza wczesnej twórczości Juliusza Słowackiego*. Wrocław 1998; J.N. Jaroń: *Ballada jesienna. Wiersze wybrane* (z J. Lyszczyzną). Katowice 1998; *Modernista w habcie. Franciszek Euzebiusz Stateczny oraz jego pamiętnik*. Wrocław 1998; K. Negius: *Kazania polskie* (z D. Rottem i I. Kaczmarzyk). Katowice—Pszczyna 2001; „*To jest chwila Samsona*”. *O szacie biblijnej III cz. „Dziadów”*. Wrocław 2001; A. Skowroński: *Wybór poezji*. Katowice 2004; J. Słowacki: *Wybrane liryki genezyjskie*. Nowa Ruda 2007; A.E. Odyniec: *Wybór poezji*. Nowa Ruda 2007; *Strzępy, szpargały, świstki*. Nowa Ruda 2008.

Bukowska-Floreńska Irena, prof. dr hab., etnolog, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie. Główne zainteresowania badawcze: polskie tradycje kulturowe, tożsamość i system wartości społeczności industrialnych Górnego Śląska jako regionu pogranicza etnicznego i kulturowego; ponadto zagadnienia z zakresu: antropologii miasta, rodziny, religijności ludowej, aktywności twórczej oraz historii etnologii. Ostatnie publikacje (wybrane): redaktor naukowy i współautorka, „*Studia Etnologiczne i Antropologiczne*”. T. 10: *Problemy społeczne i kulturowe współczesnego miasta*. Katowice 2009; *Rodzina na Górnym Śląsku*. Katowice 2007; *Tradycja podstawą tożsamości kulturowej i społecz-*

nej. W: *Tożsamość polska w odmiennych kontekstach*. Red. L. Dyczewski, D. Wadowski, Lublin 2009; *Pogranicze społeczno-kulturowe w tradycji i świadomości Ślązaków*. W: *Dialog na pograniczu kultur i cywilizacji*. Red. T. Paleczny, M. Banaś, Kraków 2009.

Czapliński Marek, prof. zw. dr hab., historyk, Uniwersytet Wrocławski, Instytut Historyczny, Zakład Historii Śląska. Pola badawcze: historia Śląska, głównie kształtowanie świadomości regionalnej, życie codzienne, dzieje wielkiego kryzysu na Śląsku, dzieje społeczne Śląska. Najnowsze publikacje: *Dzieje Śląska od 1806 do 1945 roku*. W: *Historia Śląska*. Red. M. Czapliński. Wyd. 2 uzup. Wrocław 2007; *Kłopoty z tożsamością Dolnoślązaków*. W: *Identitaet Niederschlesien — Dolny Śląsk*. Hrsg. v. H.-Ch. Trepte, K. Gil. Hildesheim 2007; *Symbolische Konstitution der Region Schlesien. Versuch einer Synthese aus der Sicht polnischer Historiker*. In: *Peripherie in der Mitte Europas*. Hrsg. M.T. Vogt et al. Frankfurt/M 2009.

Chojecka Ewa, prof. zw. dr hab., historyk sztuki, w latach 1978—2003 kierownik Zakładu Historii Sztuki na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, autorka prac z zakresu malarstwa i grafiki XV i XVI wieku, architektury i urbanistyki XIX i XX wieku; redaktor naukowy i współautorka *Sztuki Górnego Śląska od średniowiecza do końca XX wieku*. Wyd. 1: Katowice 2004, wyd. 2: Katowice 2009; przewodnicząca Rady Muzeum Śląskiego w Katowicach i Muzeum w Bielsku-Białej; współzałożycielka Związku Górnośląskiego (1989).

Czerner Anna, mgr, socjolog, Instytut Socjologii Uniwersytetu Opolskiego. Pola badawcze: społeczne konteksty dziedzictwa kulturowego, socjologia sportu, socjologia ciała, socjologia emocji. Ważniejsze publikacje: A. Czerner, E. Nieroba: *Homo amans aeconomicus — współczesne przejawy merkantylizacji miłości romantycznej*. W: *(Roz)czarowanie? Miłość i związki uczuciowe we współczesnym społeczeństwie*. Red. W. Muszyński. Toruń 2009; A. Czerner, E. Nieroba: *Ślubuję Ci przyjemność, przyjemność i jeszcze raz przyjemność, aż mi się nie znudzi — trzy narracje miłości w polskim dyskursie publicznym*. W: *Miłość romantyczna jako figura wyobraźni*. Red. B. Płonka-Syroka, E. Rudolf. Wrocław 2009; *Niedzielni łowcy wrażeń — obszary ryzyka zinstytucjonalizowanego w sportach ekstremalnych*. W: *Cudne manowce? Kultura czasu wolnego we współczesnym społeczeństwie*. Red. W. Muszyński. Toruń 2008; E. Nieroba, A. Czerner, M.S. Szczepański: *Flirty tradycji z popkulturą. Dziedzictwo kulturowe w późnej nowoczesności*. Warszawa 2010.

Heffner Krystian, prof. zw. dr hab., Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego w Katowicach, PIN — Instytut Śląski w Opolu. Główne pola badawcze: polityka regionalna, gospodarka przestrzenna i zagospodarowanie obszarów wiejskich, procesy migracyjne. Członek Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, od 2008 roku Przewodniczący Komisji Obszarów Wiejskich, od 2003 roku Prezes Stowarzyszenia Instytut Śląski w Opolu; ponad 300 publikacji, w tym 5 książek, kilkadziesiąt redagowanych prac zbiorowych. Najważniejsze publikacje: *Programowanie rozwoju regionu. Ład ekonomiczny i środowiskowo-przestrzenny*. Red. K. Heffner. Opole 2007; *Współczesne problemy rozwoju ośrodków lokalnych*. Red. K. Heffnera. Katowice 2008; *Strategie rozwoju regionalnego i lokalnego*. In: *Gospodarka regionalna i lokalna*. Red. Z. Strzelecki. Warszawa 2008; *Regional identity and citizenship in Silesia*. In: *Reinventing Poland. Economic and political transformation and evolving national identity*. Ed. M. Myant, T. Cox. London and New York 2008. Ostatnie granty: *The Role of Small and Medium-Sized Towns in Rural Development (Markettowns, 2000—2004, IRWiR PAN, University of Reading)*; *Województwo opolskie regionem zrównoważonego rozwoju — Foresight Regionalny do 2020* (Projekt Unii Europejskiej współfinansowany z budżetu państwa, 2006—2008).

Jirásek Zdeněk, Prof. PhDr. CSc., historyk, Slezská Univerzita v Opavě, Filozoficko-Přírodovědecká Fakulta, emerytowany rektor, dziekan. Zainteresowania badawcze: współczesna historia Czech i Europy Środkowej, stosunki czesko-polskie, historia gospodarki. Autor i współautor 14 monografii, ponad 130 prac naukowych i licznych artykułów.

Klasik Andrzej, prof. zw. dr hab., Akademia Ekonomiczna w Katowicach. Zainteresowania badawcze: ekonomia regionalna, strategie rozwoju regionalnego, przemysły kreatywne. Wybrane granty: *Foresight technologiczny rozwoju sektora usług publicznych w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym*; *Kreatywna aglomeracja miejska. Studium kreatywnych miast*; *Przemysły kreatywne w Aglomeracji Górnośląskiej*; *Rozwój miast i aglomeracji oparty o sektor kultury i przemysły kreatywne*. Ważniejsze publikacje: *Kreatywne miasta i aglomeracje: studia przypadków*. Red. A. Klasik. Katowice 2009; *Kreatywna aglomeracja: potencjały, mechanizmy, aktywności: podejścia metodologiczne*. Red. A. Klasik. Katowice 2008; F. Kuźnik, A. Klasik: *Agglomeracja górnośląska wobec wyzwań przyszłości*. W: *Rola polskich aglomeracji wobec wyzwań strategii lizbońskiej*. Red. T. Marszał. Warszawa 2008; F. Kuźnik, A. Klasik, J. Biniecki, B. Szczupak, M. Baron, A. Ochojski: *Rekomendacje dla województwa*. W: *Priorytetowe technologie dla zrównoważonego rozwoju województwa śląskiego*. Część 3. Red.

K. Czaplicka-Kolarz, A. Karbownik. Katowice 2008; F. Kuźnik, A. Klasik: *Regiony uczące się w teorii i polityce rozwoju regionalnego*. W: *Region w gospodarce opartej na wiedzy*. Red. A. Jewtuchowicz. Łódź 2007.

Kuźnik Florian, dr hab., prof. AE, ekonomista, profesor nadzwyczajny Akademii Ekonomicznej w Katowicach. Główne zainteresowania badawcze: ekonomia miejska i regionalna, strategie rozwoju lokalnego i regionalnego, usługi publiczne, polityka regionalna. Wybrane granty: *Foresight technologiczny rozwoju sektora usług publicznych w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym*; *Kluczowe dziedziny polityki spójności w województwie śląskim — pierwsze doświadczenia wdrażania NSS, perspektywa 2013+*. *Regionalne Obserwatorium Polityki Spójności w województwie śląskim*; *Wzmacnianie i kreowanie efektów terytorializacji przedsiębiorstw w polityce rozwoju lokalnego i regionalnego*; *Priorytetowe technologie dla zrównoważonego rozwoju województwa śląskiego*; *Interregional Entrepreneurial Teams*. Wybrane publikacje: F. Kuźnik, A. Ochojski, B. Szczupak, M. Baron: *Polityka rozwoju regionu. Analiza — ewaluacja — rekomendacje. Na przykładzie województwa śląskiego*. W: *Gospodarka przestrzenna XII*. T. 1. Red. S. Korenik, Z. Przybyła. Wrocław 2009; F. Kuźnik, A. Klasik: *Aglomeracja górnośląska wobec wyzwań przyszłości*. W: *Rola polskich aglomeracji wobec wyzwań strategii lizbońskiej*. Red. T. Marszał. Warszawa 2008; F. Kuźnik, A. Klasik, J. Biniecki, B. Szczupak, M. Baron, A. Ochojski: *Rekomendacje dla województwa*. W: *Priorytetowe technologie dla zrównoważonego rozwoju województwa śląskiego*. Część 3. Red. K. Czaplicka-Kolarz, A. Karbownik. Katowice 2008; F. Kuźnik, A. Klasik, J. Biniecki, B. Szczupak, M. Baron, A. Ochojski: *Foresight regionalny: scenariusze protechnologicznego rozwoju województwa śląskiego — studium regionalne*. W: *Priorytetowe technologie dla zrównoważonego rozwoju województwa śląskiego*. Część 1. Red. A. Klasik, F. Kuźnik. Katowice 2008; F. Kuźnik: *Regionalne i lokalne aspekty rozwoju społecznego*. W: *Zarządzanie publiczne w lokalnej polityce społecznej*. Red. A. Frączkiewicz-Wronka. Warszawa 2007; F. Kuźnik: *Modele kreatywnej aglomeracji miejskiej*. W: *Kreatywna aglomeracja — potencjały, mechanizmy, aktywności. Podejścia metodologiczne*. Red. A. Klasik. Katowice 2007.

Hajduk-Nijakowska Janina, dr hab., prof. Uniwersytetu Opolskiego, folklorysta, kulturoznawca, interesuje się zagadnieniami pamięci społecznej i potocznej świadomości historycznej, genologią folklorystyczną oraz funkcjonowaniem folkloru w dobie rozwoju środków masowego przekazu i nowych mediów. Opublikowała monografie: *Temat śpiącego wojska w folklorze polskim. Próba typologii* (1980), *Żywioł i kultura*. Folklorystycz-

ne mechanizmy osvajania traumy (2005), *Nie wszystko bajka. Polskie ludowe podania historyczne* (1986). Współautorka prac: *Folklor Górnego Śląska* (1989); *Księga humoru ludowego* (1981); *Jak starka swego Zeflika na powstanie wysłała. Ludowe opowieści powstańcze* (1989). Opublikowała 50 artykułów i rozpraw, a także zbiory tekstów folklorystycznych.

Martinek Libor, asystent Ústav bohemistiky a knihovnictví (Instytut Bohemistyki i bibliotekoznawstwa), Filozofická fakulta, Slezská univerzita v Opavě. Bohemistyka, komparatystyka i polonistyka. Ważniejsze publikacje: *Žycie literackie na Zaozlziu 1920—1989*. Opava 2008. Wewnętrzny grant Slezské Univerzity v Opavě: *Ceska a polska literatura ceského Tesinska 20. Stoletni*.

Nieroba Elżbieta, dr, socjolog, Instytut Socjologii Uniwersytetu Opolskiego. Pola badawcze: społeczne konteksty dziedzictwa kulturowego, muzeum w perspektywie socjologicznej, socjologia emocji. Publikacje: A. Czerner, E. Nieroba: *Homo amans aeconomicus — współczesne przejawy merkantylizacji miłości romantycznej*. W: *(Roz)czarowanie? Miłość i związki uczuciowe we współczesnym społeczeństwie*. Red. W. Muszyński. Toruń 2009; A. Czerner, E. Nieroba „*Ślubuję Ci przyjemność, przyjemność i jeszcze raz przyjemność, aż mi się nie znudzi — trzy narracje miłości w polskim dyskursie publicznym*”. W: *Miłość romantyczna jako figura wyobraźni*. Red. B. Płonka-Syroka, E. Rudolf. Wrocław 2009; *Tradycja oderwana od korzeni. Tożsamość regionalna i identyfikacja z regionem mieszkańców województwa opolskiego w erze globalizacji*. W: *Tożsamość lokalna, regionalna, transgraniczna na polsko-czeskim pograniczu*. Red. D. Berlińska, M. Korzeniowski. Opole 2008; E. Nieroba, A. Czerner, M.S. Szczepański: *Flirty tradycji z popkulturą. Dziedzictwo kulturowe w późnej nowoczesności*. Warszawa 2010.

Niezabitowski Andrzej, prof. zw. dr hab. inż. architekt, Politechnika Śląska, Wydział Architektury, Katedra Historii i Teorii Architektury. Główne pola badawcze: teoria architektury, architekuroznawstwo, badania związków między środowiskiem zbudowanym a ludzkim zachowaniem, historia architektury najnowszej. Ostatnie publikacje: *Wybrane problemy zgodności kontekstowej elementów wizualnych krajobrazu miejskiego*. W: *Materiały międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej w ramach kongresu nauki z okazji jubileuszu 60-lecia powstania Politechniki Śląskiej nt. Odnowa Krajobrazu Miejskiego*. Gliwice 2005; *Struktura percepcyjna krajobrazu miejskiego jako wyznacznik kontekstu wizualnego. Wybrane aspekty diagnostyki i prognozowania*. W: *TaP — Teoria a Praktyka w architekturze współczesnej*. Gliwice 2006; *Modernizm nowoczesny — sprzeczności w założeniach czy*

paradoksy rozwoju. „Archiwolta” 2006, nr 3; *Architectonics: A System of Exploring Architectural Forms in Spatial Categories*. Archnet — IJAR, International Journal of Architectural Research, Vol. 4, Issue 2, July 2009, MIT, Cambridge, USA.

Swadźba Urszula, dr hab., prof. UŚ. Pola badawcze: socjologia wartości (rodziny, religii, a szczególnie wartości pracy); socjologia pogranicza, socjologia społeczności lokalnych, problematyka śląska. Najważniejsze publikacje: *Śląski etos pracy. Studium socjologiczne*. Katowice 2001; *Obraz Niemców w oczach młodzieży pogranicza kulturowego. Studium dynamiki zmian na przykładzie Głogówka*. Katowice—Opole 2007; *Praca, rodzina, obowiązki, czas wolny, czyli o stylu życia mieszkańców Rybnika*. Red. U. Swadźba. Katowice 2007; *Śląski świat wartości. Z badań empirycznych w Rybniku*. Red. U. Swadźba. Katowice 2008.

Świątkiewicz Wojciech, prof. dr hab., socjolog, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Instytut Socjologii. W swoich programach badawczych wiele miejsca poświęca studiom nad społeczno-kulturowymi wymiarami życia na Górnym Śląsku. Opublikował m.in. monografię poświęconą kulturowym kontekstom śląskiej religijności *Tradycja i wybór. Socjologiczne studium religijności na Górnym Śląsku*. Szereg publikacji dotyczy też studiów nad przemianami rodziny śląskiej, np. *Kondycja rodziny śląskiej*, oraz przemian kultury, np. *Symbole górnośląskiego regionalizmu*. Więcej informacji o publikacjach na stronie: www.wns.us.edu.pl.

Tambor Jolanta, dr hab., prof. UŚ, językoznawczyni, Instytut Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania: dialektologia, socjolingwistyka, fonetyka i fonologia języka polskiego, nauczanie języka polskiego jako obcego; udział w międzynarodowych grantach w ramach programu Socrates-Lingua 1; członkini Komisji Kultury Języka PAN, Komitetu Językoznawstwa PAN, Komisji Socjolingwistyki przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów; autorka m.in.: *Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego. Ćwiczenia*. Warszawa 2007; *Mowa Górnoszlązaków oraz ich świadomość językowa i etniczna*. Katowice 2006, 2008; *Dialekty — giną stare, powstają nowe?* W: *Zbliżenia. Współpraca naukowców i artystów Śląska i Wileńszczyzny 1994—2006*. Red. A. Starczewski. Katowice 2007; *Warunki osiągnięcia dwujęzyczności*. W: „Socjolingwistyka” T. 21. Red. W. Lubaś. Kraków 2007; redaktorka kilku monograficznych numerów pisma „Postscriptum” i „Postscriptum Polonistycznego” oraz publikacji *Sztuka czy rzemiosło? Nauczyciel Polski i polskiego* (wraz z A. Achtełik). Katowice 2007; *Europäische Sprachpolitik und Zertifizierung des Polnischen und Tschechischen / Polityka językowa w Europie a certyfikacja języka pol-*

skiego i czeskiego / *Jazyková politika v Evropě a certifikace polštiny a češtiny* (wraz z D. Rytel-Kuc). Frankfurt am Main—Berlin—Bern—Bruxelles—New York—Oxford—Wien 2008; *Śląsko godka. Jeszcze gwara czy jednak już język*. Katowice 2008.

Trzcielińska-Polus Aleksandra, dr hab., politolog, PIN — Instytut Śląski w Opolu oraz Zakład Studiów Europejskich Instytutu Politologii na Uniwersytecie Opolskim. Główny temat badań: współczesne stosunki polsko-niemieckie. Zainteresowania badawcze: stosunki międzynarodowe (polityczne i gospodarcze) oraz swoistość przemian zachodzących w regionach pograniczy. Ważniejsze publikacje: dziesięć współredagowanych publikacji z serii „Colloquium Opole”. Ostatnia: *Mniejszości narodowe i etniczne — edukacja i kultura*. Red. i przedm. S. Senft, A. Trzcielińska-Polus. Opole 2008; *Polska na forum Bundestagu (1990—2002). Współkształtowanie przez Parlament Związkowy polityki zagranicznej Niemiec w kontekście procesu integracji europejskiej*. Opole 2008; *Zakotwiczenie RFN we Wspólnocie/Unii Europejskiej*. W: *Sprawy niemieckie i polsko-niemieckie w XX i XXI wieku*. Red. R. Gelles. Wrocław 2008; *Rola mniejszości narodowych w stosunkach międzynarodowych. (Mniejszość niemiecka w Polsce na forum Bundestagu w latach 1990—2002)*. W: *Ślązacy, Kaszubi, Mazurzy i Warmiacy — między polskością a niemieckością*. Red. A. Sakson. Poznań 2008; *Pogranicze polsko-czeskie. Uwarunkowania współpracy społeczności przygranicznych. Polsko-české pohraničí. Podminky spolupráce příhraničních společenství*. W: *Tożsamość lokalna, regionalna, transgraniczna na pograniczu polsko-czeskim*. Red. D. Berlińska, M. Korzeniowski. Opole 2007.

Redaktor
Barbara Malska

Projektant okładki
Paulina Tomaszewska-Cieply

Redaktor techniczny
Barbara Arenhövel

Korektor
Beata Klyta

Copyright © 2010 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-1942-1

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,5. Art. wyd. 17,0. Papier offset.
kl. III, 90 g Cena 26 zł

Lamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław